

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

วัฒนธรรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่อันสำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือควบคุมพฤติกรรมระหว่างบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันโดยการจัดระเบียบทางสังคม (social organization) แล้ววางมาตรฐานกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลยึดถือปฏิบัติในสถานการณ์ต่างกันอย่างออกมาเป็น ระเบียบ กฎเกณฑ์ คำนิยม โดยเรียกรวมว่าเป็น "บรรทัดฐานทางสังคม"

เมื่อรูปแบบของสังคมวิวัฒนาการมาเป็นสังคมสมัยใหม่มากขึ้น โครงสร้างสังคมจะใหญ่และซับซ้อน ทั้งสถาบันทางสังคม ความเชื่อ และคำนิยมมีหลากหลาย การประสานให้เป็นแบบเดียวกันจึงยากขึ้น สมาชิกในสังคมสามารถทำความเข้าใจทั้งหมดได้ยาก บางครั้งยังสับสนในการยึดถือค่านิยม ระเบียบ ทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมที่มีอยู่ เกิดความรู้สึกว่ามาตรฐานที่เป็นอยู่ขาดความพอเพียง ไม่สามารถตอบสนองสภาพชีวิตทางสังคมที่ดีได้ มีคุณค่าในทางปฏิบัติน้อยลง พฤติกรรม เบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น สังคมจึงเกิดความคิดแสวงหาวิธีการที่ทำให้บรรลุถึงสภาพชีวิตที่พึงประสงค์ เพื่อประดับประดาสังคมให้อยู่รอด อันเป็นเป้าหมายสุดท้ายทางสังคมของสังคมโดยทั่วไป จึงเกิดการมุ่งความสนใจสู่แนวทางการปฏิบัติ เพื่อบรรลุสภาพดังกล่าวที่เรียกกันว่า "จริยธรรม" ขึ้นมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 5)

จริยธรรมจึงเป็นผลผลิตทางสังคม เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของสังคมมนุษย์ แล้วอยู่กับสังคมโดยแท้จริงเรื่อยมา จริยธรรมจึงเป็นคำนิยมสากล แต่ไม่มีจริยธรรมที่เป็นสากลด้วย เหตุที่จะเป็นไปตามกรณีแวดล้อมทางสังคม อีกทั้งไม่มีจริยธรรมของสังคมใดจะอยู่คงที่ได้ตลอดไป จะต้องแปรเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและธรรมชาติ นั่นคือธรรมชาติของจริยธรรมต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ

ในแง่ของสังคมวิทยา การบรรลุสภาพชีวิตที่พึงประสงค์ตาม เป้าหมายทางสังคม สังคมจะต้องมีเอกภาพ จึงต้องยึดถือว่าการปลูกฝังจริยธรรมแก่มวลหมู่สมาชิก เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งยวด ในแง่ของการสืบทอดวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อความเป็นเอกลักษณะแห่งชาติ ซึ่งในบริบทของการปลูกฝังจริยธรรม โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมต้องมีบทบาททำหน้าที่อย่างสอดคล้องและประสานงานเป็นแบบเดียวกัน (homogeneity) ทั้งฝ่ายแสวงหาจริยธรรมที่เหมาะสมของสังคม ผู้มีอำนาจกุมชะตากรรมของสังคม หน่วยตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนถึงความร่วมมือร่วมใจของมวลหมู่สมาชิกทั้งหมดของสังคมในที่สุด ซึ่งในแง่ของหน่วยตัวแทนการขัดเกลาย่อมมีทั้งที่เป็นแบบทางการ เช่น โรงเรียน และไม่ใช่นับเป็นแบบทางการ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สโมสรชมเชน

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน มักมีผู้กล่าวถึงกันว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมเสื่อมลง เนื่องจากบุคคลคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแง่ของคุณธรรมกลับเสื่อมลง จึงเป็นสาเหตุอันสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เช่น แหล่งอบายมุข การประพฤติดกฏหมาย อาชญากรรมแบบต่าง ๆ การผิดศีลธรรมทางเพศ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏขึ้น เป็นข่าวทางสื่อมวลชนเสมอ ซึ่งเป็นผลร้ายต่อประชาชนในแง่เกิดความสะเทือนขวัญ อันเป็นภัยต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี เป็นภัยต่อความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ โดยส่วนรวม (ปรีชา ช่างขวัญยืน 2518 : 54-57)

สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังกล่าว ยังได้แพร่กระจายเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังที่สะท้อนออกมาในลักษณะที่นักเรียนมีการกระทำผิดระเบียบของโรงเรียน มีอาภักปภิกษยาแข็งกระด้างและไม่เคารพเชื่อฟังครูอย่างรุนแรงมากขึ้น จึงได้สร้างปัญหาและความหนักใจแก่ครูผู้สอนอย่างหนักเสียดียงไม่ได้จวบจนทุกวันนี้ ดังนั้นการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนจึงต้องมีส่วนช่วยเหลือให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตน มีความรู้สิทธิรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีวินัยและเคารพกฎหมายบ้านเมือง โดยจำเป็นต้องปลูกฝังจริยธรรมด้วยกระบวนการขัดเกลาจริยธรรมแก่นักเรียน ตามบรรทัดฐานของความประพฤติที่สังคมกำหนดไว้ และยังสามารถหวังว่าเมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ก็น่าจะทำให้เกิดสำนึกผิดชอบ รับผิดชอบชีวิต ในการแสดงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวมทั้งในบทบาทผู้นำและผู้ตามที่ดีต่อไป

ฉะนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวใด ๆ ในการปลูกฝังจริยธรรมของสังคมโรงเรียน จึงมัก เป็นศูนย์กลางของสถาบันตัวแทนทางสังคม ที่ถูกเพ่งเล็งหนักกว่าที่อื่น เสมอมาว่า การอบรมสั่งสอนในโรงเรียนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกันอยู่ด้วย ทั้ง ๆ ที่โดยแท้จริงแล้วโรงเรียนเองก็มีบทบาทอันจำกัด และในขณะที่เดียวกันก็ได้มีสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาด้วยกันเป็นบริบทของการปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนด้วย แต่เนื่องจากว่า "จริยธรรม" โดยความหมายแล้วกว้างขวางมาก จึงได้นักวิชาการหลายท่านแบ่งออกเป็น จริยธรรมต่อตนเอง ระหว่างบุคคล และต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเฉพาะจริยธรรมในปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม โดยจะศึกษาจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียนของนักเรียน กับปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน แล้วอาศัยข้อมูลจากการศึกษาช่วยสะท้อนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในปัจจุบันและทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในอนาคตต่อไป

สำหรับสถานที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้เลือกศึกษาเฉพาะกรณีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเพชรบุรี ด้วยเหตุผลประกอบดังนี้คือ ประการแรกผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดนี้ จึงมีความคุ้นเคยกับจังหวัดนี้มานานพอสมควร ประการหลังในแง่คุณลักษณะเฉพาะของจังหวัดนี้ ยังมีความสอดคล้องกับความสำคัญของปัญหาการวิจัยครั้งนี้มาก ดังปรากฏเป็นภาพพจน์ที่เลื่องลือไปในทางที่เสื่อมเสีย และเป็นข่าวทางสื่อมวลชนอยู่บ่อย ๆ

ปัญหาการวิจัย

จากปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพวงส่วนหนึ่งจากกระบวนการขัดเกลาและพฤติกรรมที่เคยแสดงออกมาก่อนในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนด้วย ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า "พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนที่นักเรียนแสดงออกในโรงเรียนนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเหล่านั้น อย่างน่าเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใด"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบสมมุติฐานในการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตจังหวัด เพชรบุรี
2. ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียน ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยและเงื่อนไข ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เกี่ยวกับภาพความคิดทางสังคม ระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์จะมีความคงทนได้นั้น นักทฤษฎีหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า จะต้องมียุติธรรมเชิงสังคมที่เกี่ยวกับ เรื่องของคุณความดี (virtue) เป็นสิ่งกำหนดพื้นฐานสำหรับความเป็นเอกภาพทางสังคม ทำให้สังคมเป็นปึกแผ่น (solidarity) และมีเสถียรภาพ (stability) ขึ้นได้ในที่สุด โดยมีโรงเรียนเป็นเครื่องมืออันสำคัญของสังคม ในการสร้างความสอดคล้องดังกล่าว การสอนในโรงเรียน จึงมีหน้าที่ในการปลูกฝังจริยธรรมเชิงสังคม ตามกระบวนการชุด กล่าที่เรียกว่า "จริยศึกษา" (Moral Education) ซึ่งได้มีนักสังคมวิทยาบางท่านได้สนใจศึกษาในแง่มุมที่ต่างกันดังนี้ คือ

Emile Durkheim (1973 หน้า 1-197) ได้ให้แนวความคิดตามทฤษฎีจริยธรรม (Theory of morality) ไว้ในงานเขียนเล่มหนึ่งชื่อ Moral Education ซึ่งเกี่ยวกับการสร้างจริยธรรมทางสังคมแก่บุคคลว่า การทำให้บุคคลเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมได้นั้น จะต้องทำให้โครงสร้างของจริยธรรมมีความแข็งแกร่ง โดยสร้างคุณลักษณะอันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของจริยธรรม 3 ประการ ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ได้แก่

1. การมีวินัย (the spirit of discipline) หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งสื่อความหมายเชิงจริยธรรม 2 แง่ด้วยกัน คือ

- 1.1 กำหนดความประพฤติที่สม่ำเสมอและแน่นอนขึ้นในตัวบุคคล โดยใช้การกระตุ้นด้วยพลังทางศีลธรรม ให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมอย่างปราศจากการต่อต้านจนในที่สุดเกิดความเคยชินและติด เป็นนิสัย

1.2 มีอำนาจบังคับการกระทำและจำกัดความมุ่งหวังอย่างไม่มีขอบเขตของบุคคลตามธรรมชาติ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคมที่ได้กำหนดไว้อย่างแน่นอนแล้ว

2. ความผูกพันต่อกลุ่มทางสังคม (attachment to social groups) หมายถึง การมีทิศทางมุ่งสู่ความเป็นแบบทางการ (impersonal orientation) โดยการใช้วิธีการจูงใจด้วยเหตุผลว่า ธรรมชาติของสังคมโดยทั่วไปต้องการการจำกัดความมุ่งหวังของบุคคลตามธรรมชาติของสมาชิก แต่เมื่อสังคมซับซ้อนขึ้นกับกลุ่มทางสังคมจะหลากหลาย ลำพังเพียงวินัยทางประเพณีจะอ่อนแอเอง การผูกพันต่อกลุ่มเท่านั้นที่จะช่วยพัฒนาไปสู่กลุ่มทั้งหมดของสังคมต่อไปได้ การกระทำที่ผิดถึงแต่ตัวเองเป็นการกระทำที่ขาดศีลธรรมขอบเขตของศีลธรรมจะต้องหันเลยบุคคล ไปสู่เงื่อนไขของประโยชน์ร่วมกันทางสังคม

3. การปกครองตนเองหรือการตกลงใจด้วยตนเอง (autonomy or self determination) หมายถึง ลักษณะการมีอิสระที่จะตัดสินใจคิดหรือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพแบบพึ่งตนเอง อันเป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของความรับผิดชอบทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ที่หันเลยจากการบังคับของกฎและผูกพันกับความคิดทางอุดมการณ์ใด ๆ

ทั้ง 3 ส่วน ประกอบกัน เป็นจริยธรรมในบริบทสภาพแวดล้อมทางสังคมและเกี่ยวโยงถึงกันอย่างแน่นหนา โดย 2 ส่วนประกอบแรกเป็นการกระทำในปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีทิศทางมุ่งสู่การมีจริยธรรมเชิงสังคม ส่วนประกอบที่ 3 เป็นสิ่งควบคุมการตัดสินใจเลือกกระทำตามแบบอย่างดังกล่าว วินัยเป็นสิ่งบังคับและกำหนดความมุ่งหวังของบุคคล ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วต้องเกิดปฏิภิกิริยาต่อต้านขึ้นภายใน การผูกพันต่อกลุ่มทางสังคมและเป็นความดีที่ช่วยจูงใจให้บุคคลยอมรับค่านิยมในคุณค่าของกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 ส่วนแรกก็ยังเป็นเพียงการควบคุมจากภายนอกให้บุคคลกระทำตามการบังคับของกฎระเบียบ การปกครองตนเองเท่านั้น จึงจะเป็นการควบคุมภายใน ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นนายของตัวเองอย่างกระฉ่างในเหตุผล ไม่รู้สึกว่าสูญเสียเสรีภาพและยังทำให้เกิดความรู้สึกว่า วินัยมีคุณค่าเป็นอำนาจบังคับในตัวเอง จึงย่อมจะให้พฤติกรรมที่มีมั่นคงกว่า

สำหรับปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจริยธรรมเชิงสังคมของบุคคล Durkheim ได้ให้ทัศนะไว้อย่างสอดคล้องกับเรื่องที่จะศึกษาดังนี้ คือ

- 1. โรงเรียน เป็นบริบทที่เหมาะสมสำหรับจริยศึกษา ตามเหตุผลดังนี้

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 เป็นหน้าที่เฉพาะอย่างที่สำคัญของโรงเรียน (crucial and specified function) ภาระกิจที่แท้จริง ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติยศของระบบการศึกษาคือ การสร้างจริยธรรมเชิงสังคม เพราะการศึกษายู่เหนือวิธีการทางสังคมอื่นทั้งหมด ที่นำสู่จุดหมายทางสังคม

1.2 เป็นคุณงามความดีของวิชาชีพครู (pedagogical virtue) โดยมีครูผู้สอนเป็นตัวแทนของสังคม ส่งผ่านวัฒนธรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่ามีความสำเร็จ ทั้งแง่เอกลักษณ์ของประเทศและส่วนบุคคล เป็นคนดีมีศีลธรรมและไม่คิดถึงลัทธิปัจเจกชนนิยมเกินไป

1.3 เป็นบริบทที่เหมาะสมในการเพาะปลูกความคิดทางนามธรรมของหน้าที่ ซึ่งศาสนาและครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ และจะรอไปถึงวัยผู้ใหญ่ก็ไม่ได้

2. การสร้างพฤติกรรมเชิงสังคมในโรงเรียน Durkheim มีความเห็นว่าการทำตามบรรทัดฐานทางสังคมของโรงเรียน เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมต่อไป โรงเรียนจึงมีหน้าที่สำคัญยิ่งในการขัดเกลาจริยธรรมเชิงสังคม โดยการทำให้นักเรียนเป็นคนมีระเบียบวินัยตามกฎหมายเกณฑ์ของโรงเรียน แต่ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อต้องถ่ายทอดศีลธรรม เพื่อให้เด็กมีสำนึกทางศีลธรรมเสียก่อน ตามยุทธวิธีการสอนจริยศึกษาดังนี้ คือ

2.1 ความร่วมมือระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน ความจริงแล้วครอบครัวโดยทั่วไป มีบรรยากาศอยู่ในอำนาจของวินัยอย่างแท้จริง ถ้าหากว่าครอบครัวมีศีลธรรมที่ดี ก็จะสามารถช่วยทำให้เด็กมีส่วนร่วมในระเบียบวินัยได้ ส่วนแบบทางการที่ขาดหายไปก็สามารถไปฝึกหัดต่อไปในโรงเรียนได้

2.2 การฝึกหัดวินัยในโรงเรียน มีวิธีนำเด็กสู่การปฏิบัติโดยไม่ควรใช้กำลังบังคับหรือปกครองอย่างกดขี่ ไม่ควรให้พวกเขาเกิดความเคยชินโดยทำเป็นแบบเดียวกันอย่างเครื่องจักร แต่ควรต้องพยายามทำให้เด็กเห็นคุณค่าในคำสอนด้วยตนเองอย่างเต็มใจ ด้วยการถ่ายทอดทั้งคำพูดและท่าทาง ในการเป็นตัวอย่างที่ดีจากใจครูผู้เด็กนักเรียน การให้ลูกโทษถึงจะเป็นสิ่งจำเป็น ก็ควรใช้วิธีการที่ทำให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับ ดังนั้นการลงโทษทางกายจึงไม่ทำให้เด็กเกิดวินัย การลงโทษทางใจโดยการยกย่องชมเชยหรือการตีเตือนจะทำให้กฎระเบียบมีอำนาจบังคับในตัวเองได้

2.3 การสร้างความผูกพันต่อกลุ่มในโรงเรียน ก็สามารถชักจูงได้โดยชี้ให้นักเรียนเห็นว่า โรงเรียนเป็นสังคมเล็ก ๆ ซึ่งโดยธรรมชาติจำเป็นต้องมีวินัย อันเป็นคุณความดีที่มีหน้าที่สร้างความสงบสุข ความปลอดภัยขึ้นภายในโรงเรียน

2.4 การฝึกการปกครองตนเอง สามารถทำได้โดยใช้ศาสตร์เชิงจริยธรรม (science of morality) โดยชี้แจงให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่า ชีวิตทางกายภาพ เกี่ยวเนื่องถึงชีวิตสังคมด้วย ทุกสิ่งต้องอยู่ร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้เกิดความรักตัวเอง รักโลกกายภาพและสังคม ยินยอมเชื่อฟังอย่างสมัครใจ ตัดสินใจเลือกทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมโรงเรียน เพราะว่ามันเป็นเหตุผลและความดี

จากแนวความคิดของ Durkheim ทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าสิ่งที่พึงสร้างแก่เด็กนักเรียน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม ในระดับโรงเรียน ได้แก่

- การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ที่ผู้วิจัยรับจากการมีวินัย
- การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน ที่ผู้วิจัยรับมาจากการผูกพันต่อกลุ่มทางสังคม
- การปกครองตนเอง

ส่วนในเรื่องของปัจจัยและเงื่อนไข ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน เฉพาะที่สามารถศึกษาผ่านทางนักเรียนได้มีดังนี้ คือ

- การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน
- รูปแบบการใช้อำนาจในการสอนของครู
- รูปแบบของการจูงใจ ให้ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
- การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนโดยครูผู้สอน

Robert Dreeben (1968 หน้า 20-146) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับชีวิตสังคมในโรงเรียนว่า นักเรียนต้องเรียนรู้การลดรูปแบบความสัมพันธ์ทางครอบครัวลง แล้วเพิ่มรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมให้มากขึ้น โดยการจัดระเบียบการขัดเกลาที่มีลักษณะเฉพาะต่างไปจากตัวแทนอื่นในสังคมด้วย Dreeben ได้กล่าวถึงบรรทัดฐานทางค่านิยมของการสอนในโรงเรียนว่า มีเป้าหมายที่ชัดเจนแสดงอยู่ในเนื้อหาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ซึ่งมีทั้งเนื้อหาวิชาการและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ได้แก่

1. ทักษะทางสติปัญญา (cognitive skill) ที่รวมเอา การอ่านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

2. เรื่องที่เกี่ยวกับประเพณีแห่งชาติ (national skill) เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติว่าจะคิดจะทำอย่างไร ซึ่งมีลักษณะของการผลิตซ้ำ (reproduction) ได้แก่ความเป็นพลเมืองดี ความรักชาติ

3. ทักษะทางอาชีพ (vocational skill) เช่น อุตสาหกรรมศิลป์ การพาณิชย์ เป็นต้น

Dreeben แสดงภาพความคิดต่อไปว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่อยู่ในอำนาจประเพณีแห่งชาติ การสอนในโรงเรียนจะมีหน้าที่สนับสนุนการสร้างจริยธรรมเชิงสังคมขึ้นในโรงเรียน โดยพัฒนาพื้นฐานของความเป็นพลเมืองดีผ่านบรรทัดฐานทางสังคมที่สำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ความเป็นตัวของตัวเอง (independence) เป็นการสอนให้นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจคิดหรือกระทำด้วยตนเองหรือเป็นตัวของตัวเอง จึงเป็นค่านิยมที่สังคมโดยทั่วไปเห็นพ้องต้องกัน (value consensus) ว่าควรมีการพัฒนาขึ้น

2. ความสัมฤทธิ์ผล (achievement) เป็นการสอนให้นักเรียนมีค่านิยมของการเห็นความสำคัญในการทำงาน ให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยความมุ่งมั่นเพียรมากกว่าหวังผลในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน

3. ความเป็นสากลนิยม (universalism) เป็นการสอนให้นักเรียนรู้หลักของการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น อย่างมีการเคารพในสิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน (equity) อย่างเป็นทางการ ทุกเพศทุกวัยและฐานะเศรษฐกิจทางสังคม

4. ความเป็นลักษณะเฉพาะ (specificity) เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักแยกแยะลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละสิ่งแต่ละอย่างว่า โดยธรรมชาติจริง ๆ แล้วมีความแตกต่างกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถกำหนดขอบข่ายของการให้ความสนใจ และยังรู้จักตัวเองด้วยว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร แล้วแสดงพฤติกรรมออกมาให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมได้

การเรียนการสอนทั้งหมดนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่บ่งชี้ออกมาเป็นเป้าหมายที่แสดงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน แต่ก็มีควมหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ จึงเรียกว่า เป็นหลักสูตรแอบแฝง (hidden curriculum)

Dreeben ยังได้ให้ความคิดเห็นต่อไปอีกว่า เนื่องจากแท้จริงแล้วสถาบันการศึกษา อยู่ภายใต้การครอบงำของสถาบันทาง เศรษฐกิจและการเมือง การบริหารการศึกษาจึงอยู่ภายใต้ การรวมอำนาจสู่ศูนย์กลาง มีการจัดระเบียบขององค์การตามระบบราชการ ทั้งโครงสร้างทาง กายภาพและความคิด จึงซ่อนอยู่ในรูปแบบประเพณีของระบบโรงเรียนในแง่ของวัฒนธรรม โรงเรียน ที่มีผลกระทบต่อการระบอบการขัด กลางจริยธรรมทางสังคมในโรงเรียนดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในสังคมโรงเรียน ครูจะถูกรับรองและถูกจัดการโดยการบริหารของ ผู้เป็นนายเหนือพวกเขา ในหนทางเดียวกับที่ครูมองและจัดการกับนักเรียนในห้องเรียนด้วย
2. การเกิดความสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะจะเป็นรูปแบบพฤติกรรมและการจัดโปรแกรม ต่าง ๆ จะคงที่อยู่อย่างเดิมและมีลักษณะที่เกิดขึ้นอย่างจงใจ
3. การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ไม่เป็นของคนภายในวัฒนธรรมโรงเรียน แต่จะนำมาจากวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย
4. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปฏิรูปหลักสูตร เน้นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทั้งเนื้อหาและเทคนิคการสอนจะตามรอยมหาวิทยาลัย และเกี่ยวพันถึงความต้องการทาง สถาบัน เศรษฐศาสตร์และการเมืองแห่งชาติสมัยใหม่ ซึ่งมีการจัดการทางอาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาด แรงงาน และคงสภาพชนชั้น เดิม เพื่อความมั่นคงของสังคมอุตสาหกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนในโรงเรียนและสถาบันทางการศึกษาที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ได้รับความสนใจน้อยลง

แต่ Dreeben ก็กล่าวว่ารูปแบบทางวัฒนธรรมเหล่านี้มิใช่หวังที่เสมอไป ถ้าหากว่า พิจารณาในแง่ทฤษฎีนิเวศวิทยาแล้ว จะพบว่านิเวศวิทยา เป็นตัวกำหนดที่ทรงอำนาจคือความ แตกต่างกันของวัฒนธรรมภายในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนออกมาทางสภาพแวดล้อมของพฤติกรรม ภายในโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ เพราะว่าเป็นเสมือนกับวิสาหการ ขนาดแคลงบุคคล (under populated) บทบาทของบุคคลจะหลากหลายและถูกทำให้ดีขึ้นทั้ง คุณภาพและปริมาณของปฏิสัมพันธ์ โดยความสนใจ สติปัญญา ความรับผิดชอบ จะถูกกระตุ้น อย่างเห็นได้ชัด

2. โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ มีข้อดีในแง่ของการฝึกกำลัง จากการใช้ประโยชน์ เรื่องทรัพยากรทั้งทางกายและสังคม แต่มีข้อเสียในแง่ของการมีความแตกแยกทางการศึกษา และขาดการสัมผัสกับครอบครัวและชุมชนอย่างดีมากขึ้นด้วย

คามทัศน์ของ Dreeben ทั้งหมดสรุปได้ว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่ควรปลูกฝังแก่เด็กนักเรียน ในแง่ของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียนมีดังนี้ คือ

- ความเป็นตัวของตัวเองของนักเรียน
- การมุ่งความสัมฤทธิ์ผลในการทำงานของนักเรียน
- การปฏิบัติตนตามแบบทางการ ที่รับมาจากคุณลักษณะของความเป็นสากลนิยม

และความเป็นลักษณะเฉพาะ

แต่การปลูกฝังจริยธรรมเชิงสังคมดังกล่าวในโรงเรียน โดยแท้จริงแล้วบทบาท

ยังมีข้อจำกัด ที่อธิบายได้จากปัจจัยและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมโรงเรียน ดังนี้

- รูปแบบการใช้อำนาจของครูในการสอนนักเรียน
- การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

สำหรับขนาดของโรงเรียน เนื่องจากว่าในปัจจุบันขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังขาดหน่วยการวัดที่ชัดเจนตรงกัน จึงจะไม่นำมาพิจารณาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วย

Philip W. Jackson (1968 หน้า 4-177) สนใจศึกษาชีวิตสังคมในห้องเรียน เขาให้ความสำคัญแก่ชีวิตในห้องเรียนอย่างมาก โดยถือว่าเป็นชีวิตของครูและนักเรียนอย่างแท้จริง จึงเป็นศูนย์กลางของการสะท้อนชีวิตสังคมโรงเรียนทั้งหมดด้วย

Jackson ได้เข้าไปสังเกตในห้องเรียนแล้วเสนอภาพความคิดว่า ชีวิตในห้องเรียนได้รวมเอาการเขียนรู้ลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ของการสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียนเข้าไว้ ได้แก่ ผู้ชม การยกย่องและอำนาจ

1. ผู้ชม นักเรียนต้องเขียนรู้แบบแผนของการใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่ม ตามแบบอย่างของคุณความดี นักเรียนจึงต้องยอมรับการถูกจำกัดพฤติกรรมภายใต้ระเบียบวินัย อันเป็นคุณลักษณะของการปลูกฝังทางศีลธรรม

2. การยกย่องชมเชย (praise) เป็นการเขียนรู้เกี่ยวกับกาประเมินผล (evaluation) ในห้องเรียน ความจริงแล้วนักเรียนจะเป็นเป้าของการติเตียนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งครู เพื่อนนักเรียนโดยมีครูเป็นแหล่งสำคัญ ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ประเมินแบ่งเป็นเกณฑ์ความสำเร็จทางการเรียน (academic attainment) การปรับตัวต่อสถาบัน (institutional adjustment) และการอ้างลักษณะส่วนบุคคล (personal

quality) แต่จุดการมองที่ครอบงำการศึกษาทุกวันนี้ เน้นการประเมินแง่บวก โดยมองแต่แง่ดีของพฤติกรรมนักเรียน ละเลยการประเมินแง่ลบ โดยมองข้ามพฤติกรรมที่ไม่ดี จึงเกิดผลดังนี้ คือ

2.1 ประเมินแต่ความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถทางสติปัญญา เป็นหลัก มีการให้คะแนนให้โทษด้วยระดับคะแนน

2.2 มองข้ามการประเมินพฤติกรรมของบุคคล ด้วยการชมเชย การดีเดียน จากคำพูด หรือกิริยาท่าทางของครูและเพื่อนนักเรียน เพื่อผลต่อความรู้สึกภายใน แนวทางนี้ จะมองชีวิตสังคมห้องเรียนอย่างซับซ้อน ในพฤติกรรมของนักเรียน

2.3 ขาดผลการกระตุ้นที่ทำให้นักเรียนเกิดความพอใจ เมื่อเขารู้สึกว่าขาดความสำเร็จตามศักยภาพที่พวกเขาอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นรอยประทับใจของพวกเขาและส่งผลถึงพฤติกรรมที่ดีต่อไปในอนาคตอย่างถาวรด้วย

2.4 ครูเกิดยุทธวิธีต่อสู้กับการประเมิน เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่สบายใจที่เกิดจากการประเมินในแง่ลบ ดังนั้นไม่เข้ากาประเมินทางลบจึงหายไปจากโรงเรียน

2.5 นักเรียนเกิดยุทธวิธีต่อสู้กับการประเมิน โดยในที่สุดนักเรียนส่วนใหญ่อีกเรียนรู้ เลือกระทำพฤติกรรมคบดาหลอกลวง (falsify behavior) และแสดงคอบอย่างเฉยเมย หรือไม่ยอมทำตามคาดหวังของครูเพื่อให้ครูพอใจ

3. อำนาจ หัวใจของอำนาจของครูในห้องเรียน เป็นการออกคำสั่งเหนือความตั้งใจของนักเรียน นักเรียนจะต้องเรียนรู้ต่อการถือเอาระเบียบจากผู้ใหญ่ ขาดความมีอิสระในการเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง และยังคงเรียนรู้อย่างไร ดังที่มีการกล่าวถึงไว้ว่า ครูเป็นตัวแบบของการคิดและการกระทำ (Sarason 1982 : 225) ซึ่งมีรูปแบบของอำนาจเป็นแบบเผด็จการ จากการใช้อำนาจดังกล่าวของครู นักเรียนจะใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ 2 แบบ คือ

3.1 การประจบประแจง (fawning) เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่ไม่สุจริตใจไม่แท้จริง เป็นการรวบรวมเอาวิธีการแสวงหาความดีความชอบใส่ตัวจากแหล่งของอำนาจ

3.2 การสร้างรอยประทับใจที่ดี (good impression) เพื่อทำให้ถูกใจครู แล้วพยายามหลีกเลี่ยงรอยประทับใจที่เลว ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางลบ Jackson ยังได้ให้ทัศนะว่าลักษณะทั้ง 3 ของชีวิตในห้องเรียน จะดำเนินไปตามปฏิสัมพันธ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อการระบวนการศึกษา กลางวิจัยธรรมเชิงสังคมแก่นักเรียนในห้องเรียน ดังต่อไปนี้ คือ

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งจริง ๆ แล้วมี 2 แบบ คือ

1.1 ความสัมพันธ์แบบทางการ เพื่อให้เกิดระยะห่างทางสังคม (social distance) ตามระบบราชการ ทำให้ครูสามารถคุมห้องเรียนได้ โดยมีความเชื่อพื้นฐานทางทฤษฎีว่า ความสนิทสนมจะนำไปสู่การไม่เคารพเชื่อฟัง วิธีการนี้ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ผลคือเด็กเกิดความรู้สึกห่างเหินกับครู แสดงออกมาในรูปเด็กมักเก็บงำความรู้สึก ไม่แสดงออกให้ครูรู้ เพราะเด็กไม่ไวใจครู เกิดความหวาดระแวงในตัวครู ดังนั้นบทบาทนี้ครูจึงเป็นผู้นำเพื่อบรรลุเป้าหมาย (instrument leader)

1.2 ความสัมพันธ์แบบส่วนตัว เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็กในระยะห่างทางสังคม เพื่อเด็กจะได้เกิดทัศนคติที่ดีต่อครู รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกับครู แล้วเกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยนักเรียนเต็มใจรับเนื้อหาวิชาจากครู วิธีการนี้ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้นำแบบเข้าถึงจิตใจเด็ก (expressive leader)

บทบาทการใช้อำนาจของครูจากปฏิสัมพันธ์ ทั้ง 2 แบบนี้ เกิดผลตามมา คือ ครูที่เป็นเผด็จการจะถ่ายทอดเนื้อหาทางวิชาการได้ดี แม้ว่าเด็กจะไม่ชอบก็ตาม แต่ครูที่มีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งครูมากขึ้นด้วย

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ในรูปเพื่อนกับเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กมากในทางบวกและทางลบ

ผลทางบวก ช่วยให้เด็กก้าวข้ามไปสู่โลกของความเป็นผู้ใหญ่ ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กตอน เป็นวัยรุ่น ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง

ผลทางลบ กลุ่มเพื่อนจะห่อหุ้มเด็กเอาไว้จนเด็กไม่รู้จักโลกที่แท้จริง และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเพื่อน เลยพัฒนาบุคลิกภาพอย่างไม่ได้สัดส่วน เป็นการสร้างนิสัยพึ่งพาให้แก่เด็กพร้อมที่จะผลักความผิด ให้คนอื่นตลอดเวลา

จากแนวคิดของ Jackson เขาได้พูดถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมที่ควรสร้างแก่นักเรียน ตามสภาพชีวิตในห้องเรียน คือ

- การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน

สำหรับปัจจัยและเงื่อนไขที่สามารถอธิบายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมดังกล่าวได้แก่

- รูปแบบการใช้อำนาจของครู ในการสอนนักเรียน

- รูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

- การประเมินผล
- อิทธิพลของกลุ่ม เพื่อน

ตามแนวคิดและทฤษฎีของนักสังคมวิทยา ที่ได้กล่าวถึงไว้ทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สภาพของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนที่นักเรียนแสดงออกนั้น ความจริงอยู่ในบริบทที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งสังคมภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมที่นักเรียนแสดง จึงสมควรสัมพันธ์กับปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังด้วย

สรุป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ทั้งแนวความคิดของ Durkheim Dreeben และ Jackson ร่วมกัน เนื่องจากแนวความคิดของนักทฤษฎีทั้ง 3 ท่านนี้ โดยหลักใหญ่แล้วมีส่วนสอดคล้องกัน คือในส่วนของจริยธรรมทางสังคมที่ควรสร้างแก่นักเรียน คือ ฝูงชน ของ Jackson เป็นการเรียนรู้อารมณ์ระเบียนวินัยของ Durkheim และการยกย่องกับอำนาจของ Jackson เป็นยุทธวิธีของการจูงใจให้นักเรียนปฏิบัติความโดยการให้คุณโทษ (sanction) และทั้งบังคับให้นักเรียนปฏิบัติความ ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของการมีระเบียบวินัย สำหรับความเป็นตัวของตัวเองของ Dreeben ก็สื่อความหมายตรงกับภาพประกอบตนเองของ Durkheim สุดท้ายความเป็นสากลนิยมกับความเป็นลักษณะเฉพาะของ Dreeben ก็เป็นแบบทางการที่สำคัญในการสร้างความผูกพันต่อกลุ่มทางสังคมของ Durkheim นั้นเอง ดังนั้นกล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะส่วนประกอบของจริยธรรมทางสังคมที่สำคัญและควรสร้างขึ้นกับนักเรียน คือ

1. การมีระเบียบวินัย (spirit of discipline)
2. การผูกพันต่อกลุ่มทางสังคม (sttachment to social groups)
3. การปกครองตนเอง (autonomy)
4. การมุ่งสู่ความสำเร็จ (achievement)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวความคิด ของนักทฤษฎีทั้ง 3 ท่าน สามารถแสดงออกมาเป็นตัวแบบ (model) ดังนี้

ชุดของปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อ
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับ
โรงเรียน

ชุดของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทาง
สังคมระดับโรงเรียนของนักเรียน

ปัจจัยภายในโรงเรียน

- รูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนของครู
- รูปแบบการใช้อำนาจของครูในการสอนนักเรียน
- รูปแบบการจูงใจให้ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
- การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
- รูปแบบการประเมินผล
- อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน
- การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน
- การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน
- ความเป็นตัวของตัวเองของนักเรียน
- การหากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้

ปัจจัยภายนอกโรงเรียน

- การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาเกี่ยวกับสภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของสังคมไทย และปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องโดยตรง ในแง่ของสังคมวิทยาจริง ๆ แล้วมีอยู่น้อยมาก ที่พอจะมีอยู่ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องปัจจัยและสาเหตุที่ทำให้สภาพของจริยธรรมในสังคมไทยเสื่อมลง โดยเฉพาะการศึกษาเฉพาะกรณีต่าง ๆ ด้วยแล้ว แทบไม่มีผู้ศึกษาไว้เลย แต่เพื่อเป็นแนวทางของการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร การสร้างเครื่องมือในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอนำแนวความคิดดังกล่าวมาแสดงไว้ ภายในกรอบของแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา และเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการศึกษามากขึ้น ดังต่อไปนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 44-45) วิจัยเชิงทดลองเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" ในปี พ.ศ.2519-2520 จากวิจัยรุ่นชายไทยฐานะครองครัวปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ 300 คน พบว่าพฤติกรรมที่สคัญของวัยรุ่นชายไทยนี้ ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ภายนอก มากกว่าขึ้นอยู่กับลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำคือ เมื่อใดที่สังคมไทยมีสภาพยั่วใจให้ทำเลวได้มาก และวัยรุ่นชายไทยขาดตัวแบบที่จะเอาอย่างในคุณความดีได้แล้ว จะมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ไม่น่าปรารถนา

สุสดี โยธินทรี (2508) บุญทา เขื่อนมัน (2521) คารารัตน์ เขื่อนชิต (2515) อ่างใน ประภาศรี จิตภักดี (2522: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในภาคใต้" สรุปว่า-แม้นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักการของศาสนาดีหรือเคร่งศาสนา แต่ถ้าขาดความเลื่อมใสแล้ว จะไม่ส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน

อำนวย ทะหิงค์แก และ ชัยนค์ วรธนภูติ (2522: 5) เขียนบทความเรื่อง "ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะของนักการศึกษา" ด้วยวิธีการมองปัญหาแบบ Holisite Approach ว่ามีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ ในสังคม ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเสื่อมในเชิงจริยธรรมของสังคมไทยว่ามี 4 ประการ แต่เฉพาะส่วนที่อยู่ในกรอบแนวคิดที่จะทำการศึกษา ได้แก่

1. จุดอ่อนของกลไกการศึกษาในการปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในโรงเรียน ด้านหลักสูตร หลักสูตรจริยธรรมในโรงเรียนมีส่วนน้อย เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ไม่ทันสมัย ไม่ดึงดูดความสนใจ นำเบื่อหน่าย การสอนจริยธรรมก็จำกัดขอบเขตอยู่ในชั่วโมงหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม เท่านั้น

วิธีการสอน เป็นลักษณะของการสั่งสอน โดยครูสวมบทบาทผู้มีอำนาจเด็ดขาดที่กำหนดว่า จะเรียนอะไร และอย่างไร เป็นการลดคุณค่ามนุษย์ จำกัดเสรีภาพ ผู้เรียนจึงไม่เกิดความรับผิดชอบชีวิต

ครูผู้สอนจริยธรรมมีปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ขาดสมบัติที่เหมาะสมในการสอนด้านจริยธรรม ไม่มีใจรัก ไม่มีความถนัด และขาดสำนึกทางจริยธรรม ซึ่งครูผู้สอนต้องวางตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน แต่มีครูหลายคนไม่ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ตัวสอนและมักก่อเรื่องผิดศีลธรรม ที่สำคัญคือครอบครัวเองก็ต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วย

การประเมินผล เนื่องจากการสอน เป็นการให้ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับอะไร ควรมีความรู้ แต่ไม่ได้ฝึกฝนด้านพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย จึงวัดแต่ความสามารถทางสมองในการจดจำ ไม่สามารถวัดการนำความรู้ไปปฏิบัติได้หรือไม่ เพียงแต่คาดหวังว่า เมื่อเด็กเรียนรู้และเกิดสำนึกแล้ว คงมีพฤติกรรมสอดคล้องกับสำนึกต่อไปในอนาคตเอง

2. บทบาทอันจำกัดของการศึกษา เมื่อเกิดโรงเรียนและสื่อมวลชนขึ้นในสังคม เมืองวัดและครอบครัวอ่อนกำลังลง บางครั้งยังถ่ายทอดค่านิยมของสังคมทุนนิยมแก่สมาชิกแทน

สื่อมวลชน เป็นตัวกระตุ้นโฆษณา เพื่อยั่วยุให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่ไร้ประโยชน์มากขึ้น วิธีการต่าง ๆ ถูกเลือกมาใช้ ไม่ว่าจะถูกต้องตามทำนองคลองธรรมหรือไม่ก็ตาม บางครั้งยังมีลักษณะขัดต่อจริยธรรมและศีลธรรมอยู่เสมอ ทั้ง ๆ ที่เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการปลูกฝังจริยธรรมอีกแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีความรวดเร็วมีประสิทธิภาพและอย่างไม่จำกัดเวลา ในรูปของบทความข้อคิดเห็น เพลง นวนิยาย ข่าวสาร ฯลฯ

โรงเรียน ถ่ายทอดค่านิยมที่มุ่งหน้าเน้นปรัชญาวัตถุ หรือความสำเร็จในวัดคุณค่านิยมในการเรียน การสอนแข่งขัน เพื่อโอกาสการทำงานที่ดีกว่า

ลิปพานท์ เกตุทัต (2528 : 15) เขียนคำบรรยายเรื่อง "การปฏิรูปการศึกษา" กล่าวคือสื่อมวลชนกับการศึกษาแบบไม่เป็นทางการว่า สื่อมวลชนอันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ในระยะเวลาที่ผ่านมา ไม่ได้มีบทบาทในการสร้างสรรค์เพื่อส่วนรวมเท่าที่ควร ส่วนใหญ่มุ่งเสนอข่าวที่มีควมหวาดเสียวตื่นเต้นและเร้าอารมณ์ มุ่งให้ความบันเทิง ความต้องการของผู้โฆษณา โดยไม่มีการพิจารณาว่าจะมีผลชักนำให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนเกิดความสับสนในระเบียบประเพณีและวัฒนธรรม ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เสริมสร้างเอกลักษณ์และอธิปไตยของประชาชนชาวไทย

พิทยา สายชู (2527 : 97) เขียนคำบรรยายเรื่อง "การขัดเกลาสังคมและวัฒนธรรม" สรุปความว่า สังคมแบบเมืองสมัยใหม่ของปัจจุบัน มีตัวแทนของการขัดเกลาสังคมหลายตัวแทน ซึ่งอาจมีหลักการแนวทางเป้าหมายต่าง ๆ กันและขัดแย้งกันได้ ซึ่งอาจทำให้ผลการขัดเกลาสังคมที่ปรากฏในตัวบุคคลนั้น อาจไม่ลงรอยเดียวกันเสมอไป เช่น สื่อมวลชน เอนิซิสสังคมจากทั่วทุกแห่งของโลกเผยแพร่ จนสุดท้ายไม่มีใครรู้ว่าบรรทัดฐานที่ถูกต้องของสังคมที่เราต้องการจริง ๆ ควรเป็นอย่างไร ปลอ่ยให้ทุกหน่วย ทุกองค์การ ทุกฝ่าย ทุกกลุ่ม ทุกคนรวมกัน เข้ามารวมบ่มนิสัยแก่เยาวชนด้วยมาตรฐานที่ค้ำกันเองบ่อย ๆ

สนิท สนิทการ (2522: 11) เขียนบทความเรื่อง "ความขัดแย้งปัญหาและอนาคตของสังคมไทย : การพิจารณาจากค่านิยมทางวัฒนธรรม" กล่าวถึงว่าการติดต่อกับวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมจีน มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับค่านิยมใหม่ ในกรณีที่ค่านิยมที่นำมาเผยแพร่แตกต่างจากค่านิยมเดิมมาก คนรุ่นใหม่จะพบว่ามีการติดฐานทางสังคมอยู่หลายอย่าง ที่ขัดแย้งในเรื่องเดียวกันจึงยากแก่การตัดสินใจ จำนวนไม่น้อยจะหลงทางเลือกทางเดินที่ไม่ถูกต้องได้

John F. Embree (1950) อ้างใน สนิท สนิทการ (2522: 15) กล่าวถึงวัฒนธรรมไทยไว้ใน "Thailand - a loosely structured social system" โดยเขาเรียกสังคมไทยว่าเป็น "สังคมโครงสร้างหลวม" (loosely structured social system) คือ วัฒนธรรมของไทยเปิดโอกาสให้คนประพฤติได้หลายอย่างในสถานการณ์เดียวกัน โดยไม่มีบทให้คุณโทษโดยชัดเจน

วรชัย เขียวปามี (2527) อ้างใน จุลสารวิชาการ เทพอุทิศ (2528: 43) เขียนบทความเรื่อง "ลองมองการศึกษาไทยไปข้างหน้า" กล่าวถึงค่านิยมในการศึกษานั้นมุ่งเรียนสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงมุ่งเสริมสร้างความรู้ความสามารถด้านเนื้อหา เพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย เป็นสำคัญ ทำให้มีคุณภาพไม่ เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

ประทุม แป้นสุวรรณ (2519: 48) เขียนคำบรรยายไว้ใน "จิตวิทยาสังคม" เกี่ยวกับบทบาทและฐานะของครูไว้ว่า ในอดีตกาลครูไทยได้รับการยกย่องว่า เป็นเลิศในวิชาที่สอนและได้รับความเคารพนับถืออย่างสูงจากศิษย์และชุมชน เสมือนเป็นแบบอย่างแห่งความดีงามและความถูกต้อง ครูจึงเป็นปูชนียบุคคล สมัยต่อมาบทบาทของครูเปลี่ยนแปลงมาให้ความรู้ทางโลกมากขึ้น และภาวะทางเศรษฐกิจยังมีค้ำให้ครูต้องหารายได้จากด้านอื่น ๆ หลายด้าน ทำให้บุคคลขาดศรัทธาในอาชีพครู ถึงกับมีผู้กล่าวว่า ครูคือผู้ขายวิชาความรู้ สถานภาพของครูจึงต่างจากในอดีตมาก นอกเหนือจากนั้นครูยังเป็นผู้รับผิดชอบให้นักเรียนมีส่วนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น จนบางครั้งถึงกับแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม และบางครั้งครูยังเอาใจนักเรียนจนเกินกว่าบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ อำนาจของครูและการเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูจากนักเรียน จึงลดน้อยลงไปด้วย

สุนทรีย์ ไคมิน และ สนิท สนิทการ (2522: V-X) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย" พบว่า

1. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (terminal value) ที่แสดงเป้าหมายซึ่งบุคคลถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของพวกเขา นั้น คนไทยในเมืองมีค่านิยมสูงสุดในเรื่องมุ่งคิดถึงแต่ตัวเอง (self-centered) ได้แก่ความสำเร็จในชีวิต ส่วนคนไทยในชนบทมีค่านิยมสูงสุดในเรื่องการเป็นห่วงตัวเอง (self-concerned) โดยการมีชีวิตที่สบายแต่พอตัว จะคิดถึงสังคมในความหมายที่สังคมจะให้อะไรแก่เขามากกว่าที่จะให้อะไรกับสังคม

2. ค่านิยมวิธีปฏิบัติ (instrument value) เป็นแบบของพฤติกรรมที่ใช้เป็นวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ปรากฏว่าไม่มีค่านิยมที่มุ่งชี้การมุ่ง "ความสัมฤทธิ์ผล" ในการทำงาน แต่เป็นความสำเร็จทางสังคม จึงเกิดการยึดถือมีใจแก่บุคคลเป็นสำคัญ การทำงานจึงคิดถึงแต่สัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ละเลยความสำเร็จของงาน โดยนักเรียนไทยมีค่านิยมในการทำงานเล็กน้อยเพียง 12.0%

จากแนวความคิดและการค้นพบของนักวิชาการในสังคมไทย ที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่จะศึกษา หอจะประมวลได้ว่าลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของคนไทย มีดังนี้

- การเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครูมีน้อยลง ซึ่งมาจากแนวความคิดของประทุมแป้นสุวรรณ

- มีการผูกพันต่อกลุ่มทางสังคมและความเป็นตัวของตัวเอง ตามการค้นพบของ ดร.สุนทรีย์ ไคมิน และ ดร.สนิท สนิทการ ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของ Durkheim

ในเรื่องส่วนประกอบของจริยธรรมเชิงสังคมที่ควรสร้างแก่บุคคล

สำหรับปัจจัยและเงื่อนไข ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม หอจะประมวลออกมาได้ดังนี้ คือ

- สถานการณ์ที่ยั่วยุอันหมายถึงการเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีจากเพื่อน ครูผู้สอน สื่อมวลชน ตามแนวคิดและการค้นพบของ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ดร.อำนาจ ทะหิงค์แก และ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ซึ่งเป็นการค้นพบที่ขัดกับความคิดของ Durkheim ในเรื่องของการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียน

- การไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันของการให้ครูให้โทษ ตามแนวคิดของ Embree ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาการปฏิบัติตัวของนักเรียน เป็นสิ่งที่ไปทำลายการจูงใจให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ทั้งตามแนวคิดของ Durkheim และ Jackson

- คำนิยามทางการศึกษาของนักเรียน ตามแนวคิดของ ดร.วรชัย เยวปาณี จะสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน อันจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนตามแนวคิดของ Dreben

- การขัด กลางทางศาสนา เนื่องจาก ดร.อำนาจ ทะพิงค์แก เห็นว่าในปัจจุบัน อ่อนกำลังลง และตามการค้นพบของ ประภาส จิตวิวัฒน์ ที่ว่ามีอิทธิพลต่อการเสริมสร้าง พฤติกรรมทางสังคมน้อยมาก ทั้งยังไม่ได้กล่าวถึงไว้ในกรอบแนวคิดทางทฤษฎีด้วย ผู้วิจัยจึงไม่นำมาพิจารณาในการศึกษาครั้งนี้

สมมุติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีประกอบกับการศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารและงานวิจัย ในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องมาแล้วทั้งหมด จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมุติฐานของการวิจัยได้ว่า บัณฑิตและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ดังนี้

บัณฑิตภายในโรงเรียน

1. รูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะมี 2 รูปแบบ

1.1 แบบทางการ มีผลทางลบต่อการขัด กลางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทาง

สังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 แบบส่วนตัว มีผลทางบวกต่อการขัด กลางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม

ในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. รูปแบบการใช้อำนาจของครูในการสอนนักเรียนจะมี 2 รูปแบบ

2.1 แบบเผด็จการ มีผลทางลบต่อการขัด กลางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทาง

สังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 แบบประชาธิปไตย มีผลทางบวกต่อการขัด กลางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. มาตรการของการให้ทุนให้โทษต่อนักเรียนจะมี 2 ลักษณะ

3.1 เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีผลทางบวกต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2 ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีผลทางลบต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียนจะมี 2 ลักษณะ

4.1 แบบแข่งขันกัน มีผลทางลบต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทาง สังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.2 แบบร่วมมือกัน มีผลทางบวกต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทาง สังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. รูปแบบของการประเมินผลนักเรียนจะมี 2 รูปแบบ

5.1 การวัดความสามารถทางสมองอย่างเดียว มีผลทางลบต่อการขัด กลา พฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.2 การวัดทั้งความสามารถทางสมองและประเมินพฤกษกรรม มีผลทางบวก ต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมระดับ โรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย

6. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน จะมี 2 ลักษณะ

6.1 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดีกับบรรทัดฐานของโรงเรียน จะมีผลทางลบ ต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย

6.2 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียนจะมีผล ทางบวกต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับ โรงเรียนของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย

7. การเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนของครู มี 2 ลักษณะ

7.1 การให้ความสำคัญต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนของครู จะมีผล ทางบวกต่อการขัด กลาพฤกษกรรม เชิง จริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย

7.2 การเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนของครู จะมีผลทางลบต่อการขัด กลา
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปัจจัยภายนอกโรงเรียน

1. การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน จะมี 2 ลักษณะ

1.1 นักเรียนที่ถูกกวดขันให้มีระเบียบวินัย จะส่งผลทางบวกต่อการขัด กลา
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 นักเรียนที่ไม่ถูกกวดขันให้มีระเบียบวินัย จะส่งผลทางลบต่อการขัด กลา
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การขัด กลาแบบไม่ เป็นทางการจากสื่อมวลชนจะมี 2 แบบ

2.1 แบบที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน จะส่งผลทางบวกต่อการ
ขัด กลาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 แบบที่ขัดกับบรรทัดฐานของโรงเรียน จะส่งผลทางลบต่อการขัด กลา
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในระดับโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบ เขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจำกัดขอบ เขตการศึกษา เฉพาะพฤติกรรม เชิงจริยธรรม
ทางสังคมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กับปัจจัยและ เงื่อนไขที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม
เหล่านั้นในแง่สังคมวิทยาเท่านั้น หน่วยที่จะศึกษาคือนัก เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเหตุผล
ที่ว่า ประการแรก เป็นวัยรุ่นช่วงตอนปลายที่พัฒนาการทางร่างกายและจิตใจค่อนข้างจะอยู่ตัวแล้ว
ประการที่สอง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัย เด็กนักเรียนกับวัยนิสิตนักศึกษาที่ดู เป็นผู้ใหญ่
มากขึ้น ประการสุดท้าย จะช่วยประเมินได้ว่าหลังจากที่นักเรียนผ่านการอบรมสั่งสอนใน
ชีวิตสังคมโรงเรียน มาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนจะมีพัฒนาการ
เชิงจริยธรรมทางสังคมอยู่ในระดับใด ความกรอบแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา โดยจะศึกษา
วิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่นักเรียนแสดงออก เป็นปัจจุบันว่า สัมพันธ์กับปัจจัยและ
เงื่อนไขที่แวดล้อมอย่างไร และนำเชื่อถือได้แค่ไหน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในแห่งสังคมวิทยา โดยแท้จริงแล้ว อยู่ภายในบริบทของการขัด กลางทางสังคมไทยทั้งหมด จึงย่อมมีตัวแปรที่ซับซ้อนและเกี่ยวพัน ถึงหลายสถาบันทางสังคม แต่เนื่องจากว่าผู้วิจัยมีข้อจำกัดทั้งทางด้านกำลัง งบประมาณและ เวลา จึงได้เลือกศึกษาบางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เด่น ๆ ในกรอบแนวความคิดทฤษฎีตาม มาตรฐานกำหนดแนวปฏิบัติตนของนักเรียนในโรงเรียนและปัจจัยทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน ซึ่งรวม เป็นกระบวนการขัด กลางเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน โดยไม่ได้ศึกษาถึงระดับที่มีอิทธิพล ส่วนข้อจำกัดใน เรื่องเวลาจะศึกษาได้ในช่วงเปิด เทอม เท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

1. คำนิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในการวิจัย

1.1 พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ในปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามระบบสังคมโรงเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

2. คำนิยามตัวแปรในการวิจัย

จากการศึกษาขอบ เขตทางทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยในสังคมไทยที่เกี่ยวข้อง กับ ปัญหาและสมมติฐานงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดตัวแปรที่สำคัญในการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ปัจจัยและเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม ของนักเรียน มีดังนี้

1. รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งมี 2 แบบ คือ

1.1 แบบทางการ

1.2 แบบส่วนตัว

2. รูปแบบการใช้อำนาจของครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ว่าเป็นแบบสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตามหรือว่าเปิดโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกคิดหรือกระทำ ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ

2.1 แบบเผด็จการ 2.2 แบบประชาธิปไตย

3. มาตรการของการให้ครูให้โทษนักเรียน เป็นแนวปฏิบัติเพื่อจูงใจให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนตามสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

3.1 เป็นมาตรฐานเดียวกัน 3.2 ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4. ค่านิยมทางการศึกษาของนักเรียน หมายถึงการที่นักเรียนยึดถือว่าคุณค่าของการเรียนรู้ในโรงเรียนนั้น เพื่อสิ่งใดชีวิตส่วนตัวหรือชีวิตสังคมโดยแบ่งเป็น

4.1 การแข่งขัน 4.2 การร่วมมือกัน

5. รูปแบบการประเมินผล หมายถึงการพิจารณาให้นักเรียนจากมาตรฐานที่สร้างขึ้นไว้ว่าเป็นแบบใด

5.1 พิจารณาจากความสามารถทางสติปัญญา เพียงอย่างเดียว

5.2 พิจารณาผลของการกระทำของนักเรียนประกอบเข้าไปด้วย

6. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน หมายถึงว่าการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนนั้นอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มเพื่อนในลักษณะใด

6.1 สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

6.2 ขัดกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

7. การเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนของครู หมายถึงว่าครูผู้อบรมสั่งสอนนักเรียนได้ให้ความสำคัญและปฏิบัติตามในสิ่งที่ตัวเองสอนอย่างแท้จริงแบบใด

7.1 เป็นตัวอย่างที่ดี 7.2 ไม่เป็นตัวอย่างที่ดี

8. การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน หมายถึงว่าชีวิตประจำวันในครอบครัวของนักเรียน นักเรียนได้รับการขัดเกลาจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมาในลักษณะใด

8.1 ถูกกวัดขั้นให้มีระเบียบวินัย 8.2 ไม่ถูกกวัดขั้นให้มีระเบียบวินัย

9. การขัดเกลาแบบไม่เป็นทางการจากสื่อมวลชน หมายถึงการที่สื่อมวลชนแบบต่าง ๆ ได้นำเอามาตรฐานของพฤติกรรมมาเผยแพร่แก่นักเรียนในลักษณะใด

9.1 อย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

9.2 อย่างขัดกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่สภาพพฤติกรรมเชิงจิตธรรมทางสังคมของนักเรียน 5 อย่าง

1. การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน เป็นการที่นักเรียนจะเลือกกระทำตามบรรทัดฐาน ที่เป็นมาตรฐานกำหนดความประพฤติของนักเรียนเพียงใด โดยศึกษาจากการปฏิบัติตามระเบียบที่ว่าด้วยการรักษาความสะอาดของโรงเรียน และเลือกใช้การทิ้งขยะในบริเวณโรงเรียน กับ การขีดเขียนลงบนโต๊ะเรียน
 2. ความเชื่อฟังการอบรมสั่งสอน เป็นการที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามการแนะนำ หรือชี้แจงหรือบอกให้ทำจากครูจนติดเป็นนิสัย โดยศึกษาจากพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตามที่ครูบอกให้ทำ และเลือกใช้ การถอดหรือใส่รองเท้าตอนขึ้น-ลงอาคารเรียน กับ การปฏิบัติตัวเมื่อออกจากห้องสอน
 3. การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน หมายถึงการที่นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสมัครใจ และยังมีความรู้สึกว่ารักและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยในการศึกษาเลือกใช้ การทำความสะอาดห้องเรียนที่นักเรียนรับผิดชอบประจำกับการไปให้กำลังใจเพื่อนนักกีฬาของโรงเรียน
 4. ความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึงการที่นักเรียนมีอิสระในการคิด การกระทำตามเหตุผลแห่งเหตุผลด้วยตัวเองในการคิดตัดสินใจกับผู้อื่น โดยในการศึกษานี้เลือกใช้ การเลือกแผนการเรียนของนักเรียน กับ การทบทวนบทเรียนด้วยตัวเองอย่างสมัครใจ
 5. ความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้ เป็นอุปนิสัยในการทำงานของนักเรียนที่ต้องใช้เวลา ความพยายาม ความมานะอดทนและตั้งใจให้ผลงานออกมาดีที่สุดในที่สุด โดยในการศึกษานี้เลือกใช้ การทำชิ้นงานส่งครู กับ การทบทวนบทเรียนเพื่อความพร้อมก่อนสอบ
- ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
กลุ่มประชากรในการศึกษาใช้วิธีเลือกแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)
 โดยสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) และแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) เพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความแม่นยำในการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้ คือ

เลือกจังหวัด เป็นการเลือกแบบสุ่มตามจุดประสงค์ (purposive sampling) ผู้วิจัยจึงเลือกเอาจังหวัด เพชรบุรีเป็นหน่วยศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ (practical research) ด้วย

เลือกโรงเรียน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามโควตา (Quota sampling) ตามหลักการเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยเลือกโรงเรียนแบบสหศึกษา 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลที่อยู่ในความนิยมสูง 1 โรงเรียน ปานกลาง 1 โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ที่อยู่ในความนิยมสูง 1 โรงเรียน ปานกลาง 1 โรงเรียน ซึ่งในรายงานจะใช้ชื่อสมมุติแทนชื่อจริงของโรงเรียนทั้ง 4

เลือกห้องเรียน โดยเลือกจากระดับชั้น ม.5 ตามแบบการสุ่มตามจุดประสงค์ และเหตุผลของขอบเขตการวิจัย แล้วสุ่มออกมาโรงเรียนละ 1 ห้อง ได้ทั้งหมด 4 ห้องเรียน

เลือกนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มธรรมดา (simple random sampling) จาก random frame โดยใช้ขนาดตัวอย่างประมาณ 160 คนทั้งในการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ

การดำเนินงาน

การดำเนินงานวิจัย มีการแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร รายงานการวิจัย บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาจากงานวิจัยสนาม (field research) โดยแบ่งออกเป็นระยะต่าง ๆ คือ

ระยะที่ 1 - เข้าสนามเพื่อทำการค้นเคย สร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนและครูรวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในด้านประวัติของจังหวัด โรงเรียนลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่จะศึกษา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์

- เก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง ทั้งสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อความและให้คำระดับคะแนนในแบบสัมภาษณ์ ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์

- ร่างแบบสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียน พร้อมทั้งทดสอบความน่าเชื่อถือของ
แบบสัมภาษณ์ ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์

ระยะที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย เขตจังหวัดเพชรบุรี ตามแบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบไม่มี
ส่วนร่วม โดยใช้เวลาระยะนี้ทั้งหมดประมาณ 1 เดือน 2 สัปดาห์

ระยะที่ 3 ทบทวนข้อมูลที่ได้ สัมภาษณ์เพิ่มเติมใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์

ระยะที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์วิเคราะห์ทางสถิติ
เพื่อหาสภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เวลาประมาณ 1 เดือน
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่า สภาพจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขต
จังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร และอยู่ในระดับใดตามขอบข่ายของทฤษฎีหรือไม่อย่างไร
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยและเงื่อนไข ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนเหล่านั้น แล้วนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาหาทางป้องกัน แก้ไขและปรับปรุงต่อไป
3. ทำให้ทราบว่ากระบวนการจัด เกลาจริยธรรมในโรงเรียนตามสภาพที่เป็นอยู่
ในปัจจุบัน มีประสิทธิผลหรือไม่อย่างไร
4. เนื่องจากการศึกษาเฉพาะกรณีในเรื่องนี้ยังมีน้อย จึงอาจจะใช้เป็นพื้นฐาน
และช่วยกระตุ้นให้มีการศึกษา เรื่องนี้ที่อื่น อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งขึ้นในอนาคตต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย